

Provincie Gelderland en Waterbedrijf Vitens werken samen aan verdrogingsbestrijding en grondwaterbescherming

Eind 2008 sloten de provincie Gelderland en Waterbedrijf Vitens een overeenkomst waarin zij afspraken maakten over maatregelen gericht op verdrogingsbestrijding en grondwaterbescherming van een aantal drinkwaterwinningen. De overeenkomst loopt tot 2015. Vitens en de provincie Gelderland investeren hiervoor gezamenlijk in totaal 15 miljoen euro.

— ERNST BOERE, PROVINCIE GELDERLAND

Gedeputeerde Harry Keereweer, onder andere verantwoordelijk voor de portefeuille water: “Gelderland is een natuurrijke provincie. Het blijkt echter dat op veel natuurrijke plaatsen de hydrologische randvoorwaarden voor waardevolle natuur niet optimaal zijn. Wij zijn daarom in gesprek gegaan met Drinkwaterbedrijf Vitens, veruit de grootste grondwateronttrekker in Gelderland. Door gericht te kijken naar de beïnvloeding van deze onttrekkingen op natuur zijn wij gekomen tot een lijst van winningen waar door het nemen van gerichte maatregelen verdrogingsherstel kan worden gerealiseerd.”

Waterbedrijf Vitens levert jaarlijks in Gelderland gemiddeld circa 135 miljoen m³ drinkwater (een waterkolom van 13,5 kilometer op een hectare). Dit drinkwater wordt gewonnen op in totaal een vijftigtal winlocaties, verspreid over de provincie. De provincie is bevoegd gezag voor zowel de onttrekkingsvergunningen als voor de grondwaterbescherming van drinkwaterwinningen.

Verdrogingsbestrijding

Aanleiding voor het aangaan van de overeen-

komst is het 3e Waterhuishoudingsplan van de provincie Gelderland. Daarin zijn duidelijke doelen geformuleerd voor de verdrogingsbestrijding en zijn afspraken gemaakt om het totale vergunningenbestand te actualiseren.

Gedeputeerde Harry Keereweer:

“Verdrogingsbestrijding is al langere tijd een van de speerpunten van het provinciale waterbeleid. Verdroging blijkt echter niet eenvoudig op te lossen. Er zijn daarvoor te veel belangen die verschillende eisen stellen aan de waterhuishouding van een gebied. Uit onze analyse is gebleken dat vooral op en nabij de Veluwe relatief veel natuurherstel mogelijk is. Omdat op de Veluwe (rand) veel natuurfuncties aanwezig zijn, is het logisch dat hier ook de grootste mogelijkheden voor verbetering aanwezig zijn.”

Om tot een actualisatie van het vergunningenbestand te komen is van alle aanwezige onttrekkingen beoordeeld of er overruimte in vergunde onttrekkingen aanwezig is. Uitgangspunt is dat Vitens in totaal kan beschikken over een vergunningruimte van 160 miljoen m³/jaar. Uitgaande van een gemiddelde levering aan drinkwater van 135 miljoen m³/jaar is er zodoende 25 miljoen m³/jaar als reserve aanwezig. Deze ruimte is nodig om jaarlijkse schommelingen in levering en bijvoorbeeld tijdelijke aanpassingen of calamiteiten te kunnen opvangen. In de oude situatie was er vergunningruimte voor in totaal ruim 185 miljoen m³/jaar. In totaal is er zodoende 25 miljoen m³/jaar aan vergunningruimte ingenomen.

Tegelijkertijd zijn alle onttrekkingen beoordeeld op hun invloed op verdroging. Indien een winning verdroging veroorzaakt, zijn maatregelen voorgeschreven. Deze maatregelen lopen uiteen van het verdiepen van de winning (naar een dieper watervoerend pakket, waardoor de effecten aan maaiveld sterk worden teruggebracht) of het voorschrijven van infiltratie,

waarbij water aan het maaiveld wordt geïnfilteerd waardoor grondwaterstandsverlagende effecten worden vermindert.

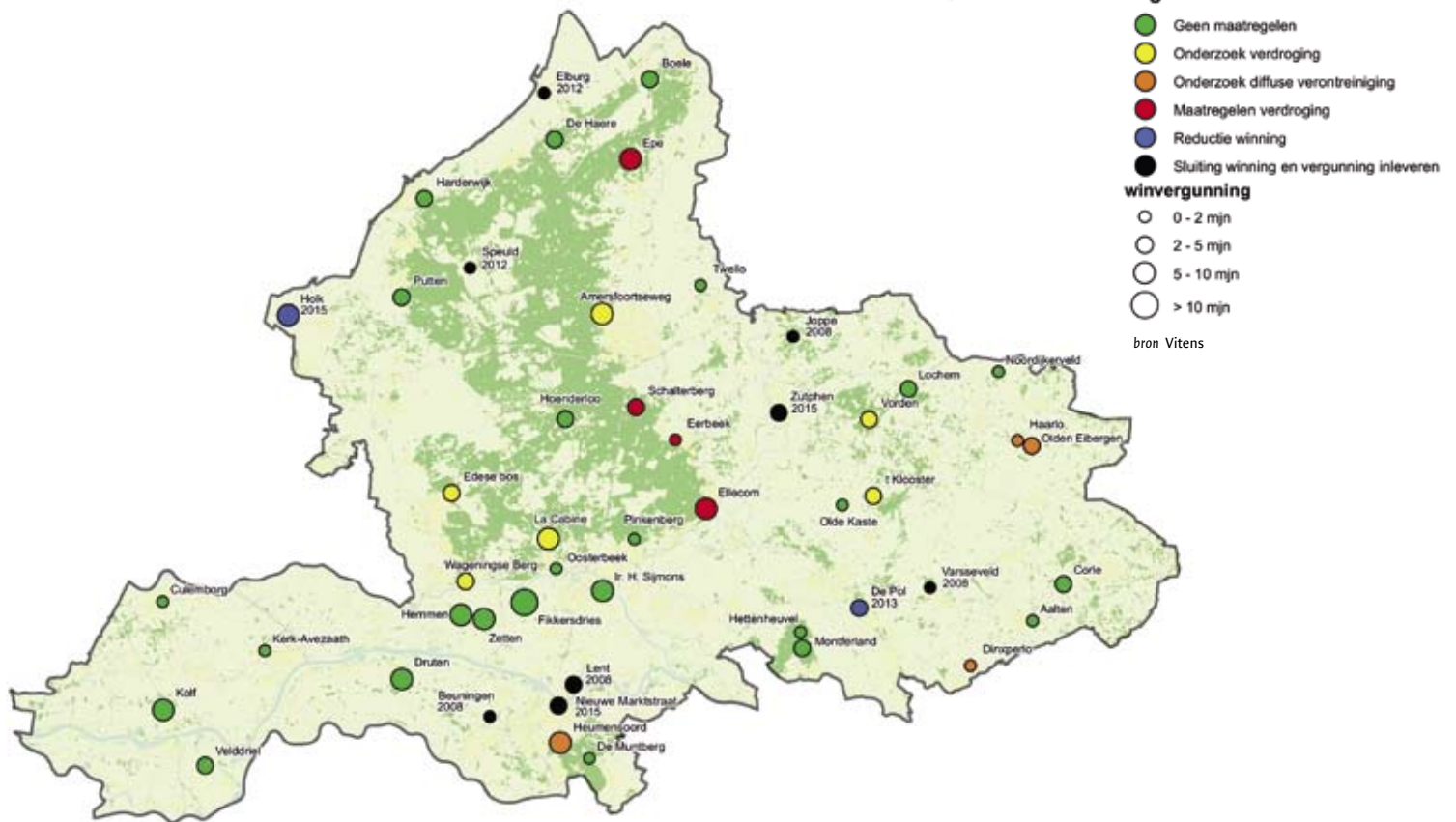
Er zullen in de periode tussen nu en 2015 een groot aantal zaken veranderen in het kader van verdrogingsbestrijding:

- Vier winningen wordt gesloten (Beuningen, Joppe, Lent en Varsseveld), vooral omdat deze winningen economisch gezien minder rendabel waren.
- Bij vier winningen worden anti-verdrogingsmaatregelen genomen. Dit zijn de winningen Epe (infiltratiemaatregel), Eerbeek (verdiepen winning), Ellecom (verdiepen winning) en Schalterberg (infiltratie). De verdieping van de winningen bij Eerbeek en Ellecom bestaat uit het verplaatsen van de winning van het eerste naar het tweede watervoerend pakket. In de oorspronkelijke situatie was bij voornoemde winningen sprake van een ongewenst grondwaterstandsverlagend effect aan maaiveld. Daardoor werd verdroging veroorzaakt in een gebied waar in potentie hoge natuurwaarden aanwezig zijn. Na verdieping van de winning zal de grondwaterstand gemiddeld hoger worden, waardoor er betere hydrologische condities zullen ontstaan voor deze natuurwaarden.
- Bij zes locaties wordt eerst nader onderzoek uitgevoerd naar het verdrogend effect van deze winningen alvorens wordt besloten of en zo ja maatregelen nodig zijn. Het betreft de winningen Edese Bos, Wageningse berg, La Cabine (Arnhem/Oosterbeek), Vorden, 't Klooster en Amersfoortse weg (Apeldoorn).

De totale vergunde onttrekkingshoeveelheid gaat terug van 185 miljoen m³/jaar naar 160 miljoen m³/jaar. Dit is bereikt door naast de sluitingen bij Beuningen, Joppe, Lent en Varsseveld bij meerdere winningen de vergunningsomvang te reduceren.

Overeenkomst Duurzame Drinkwatervoorziening Gelderland 2008-2015

Overzicht onderzoek en maatregelen

- Legenda**
- Geen maatregelen
 - Onderzoek verdroging
 - Onderzoek diffuse verontreiniging
 - Maatregelen verdroging
 - Reductie winning
 - Stuiting winning en vergunning inleveren
- winvergunning**
- 0 - 2 mjn
 - 2 - 5 mjn
 - 5 - 10 mjn
 - > 10 mjn
- bron Vitens

Grondwaterbescherming

In de Kaderrichtlijn Water zijn milieudoelstellingen voor grondwater opgenomen die, gezien de huidige situatie, moeten leiden tot een significante vermindering van de verontreiniging van het grondwater en voorkoming van een verslechtering van de grondwatertoestand. Om te kunnen voldoen aan de eisen uit de Kaderrichtlijn Water zal eerst de omvang van het probleem inzichtelijk gemaakt moeten worden. Daarom stellen de provincie Gelderland, Vitens, de gemeenten Arnhem en Nijmegen en het ministerie van VROM, in 2009 een Programma bodemsanering waterwinningen op. Het Programma bodemsanering waterwinningen omvat een overzicht van de aan te pakken gevallen van bodem- en grondwaterverontreiniging in de intrekgebieden, gebaseerd op een risico-beoordeling, en veldonderzoek; een globaal plan van aanpak per verontreinigingsgeval en een overzicht van saneringskosten en financiering. Deze informatie is nodig om uiteindelijk tot sanering te kunnen overgaan.

Gedeputeerde Annelies van de Kolk:

“Vanuit mijn portefeuille Milieu vind ik het

belangrijk dat wij in Gelderland beschikken over een goede en duurzame drinkwatervoorziening. Voor nu én voor later. We zien dat een aantal winningen in Gelderland is gelegen in of direct nabij stedelijk gebied. Daarom hebben we samen met Vitens gekeken welke van die winningen mogelijk in de toekomst te maken krijgen met grondwater dat verontreinigd zou kunnen raken door aanwezige bodemverontreinigingen. Met Vitens is afgesproken dat tussen nu en 1,5 jaar we exact willen weten waar in de grondwaterbeschermingsgebieden verontreinigingen aanwezig zijn. Vervolgens bekijken we welke maatregelen we moet nemen om dat probleem op te lossen. Dat gaat zowel over inhoud als geld.”

Op basis van dit inzicht moeten op termijn nieuwe afspraken gemaakt worden over de financiering van de eigenlijke saneringen. Na opstelling van het Programma bodemsanering waterwinning en overeenstemming over de verdeling van de kosten zal tot feitelijke sanering van verontreinigde locaties worden overgegaan.

Van twee (stedelijke) locaties, te weten de winningen Vierakker in Zutphen en Nieuwe Marktstraat in Nijmegen zouden om te voldoen aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water al deze verontreinigingen moeten worden gesaneerd. Vanwege de hoge saneringskosten is daarom besloten deze te sluiten. Ook bij de winning de Pol te Doetinchem zijn veel grondwaterverontreinigingen aanwezig. Door de vergunningcapaciteit van de winning terug te brengen van 3,6 Mm³/jaar naar 2,0 Mm³/jaar, kan naar verwachting de grondwaterverontreinigingen in Gaanderen buiten het intrekgebied van de drinkwaterwinning gehouden worden.

Gedeputeerde Harry Keerweer: “Ik ben zeer verheugd dat wij samen met Vitens deze overeenkomst hebben kunnen sluiten. Zowel verdrogingsbestrijding als grondwaterbescherming worden in een overeenkomst opgepakt. De doelen zijn concreet en resulteren in concrete uitvoeringsmaatregelen.”

Ernst Boere is werkzaam bij de provincie Gelderland, e.boere@prv.gelderland.nl